

СЛУЖБА БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

НАЦІОНАЛЬНИЙ ЮРИДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ЯРОСЛАВА МУДРОГО

ІНСТИТУТ ПІДГОТОВКИ ЮРИДИЧНИХ КАДРІВ
ДЛЯ СЛУЖБИ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

**ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
ОПЕРАТИВНО-СЛУЖБОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ:
АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ
ТА ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ**

Матеріали постійно діючого науково-практичного семінару
(м. Харків, 27 травня 2016 року)

Випуск 7

Харків
«Право»
2016

УДК 342.951(477):351.746.1

ББК 67.9(4УКР)301.162

П68

Редакційна колегія:
С. О. Гриненко (голов. ред.),
І. М. Зеленська, О. Ю. Костін,
Д. І. Тарасенко, М. М. Юрлов

*Редколегія може не поділяти погляди, викладені у збірнику. Автори
опублікованих матеріалів несуть відповідальність за їх зміст.*

П68 **Правове** забезпечення оперативно-службової діяльності: актуальні проблеми та шляхи їх вирішення : матеріали постійно діючого наук.-практ. семінару (м. Харків, 27 трав. 2016 року) / редкол.: С. О. Гриненко (голов. ред.) та ін. – Х. : Право, 2016. – Вип. 7. – 382 с.

ISBN 978-966-937-026-6

Збірник містить тези доповідей і виступів науковців, практичних працівників та курсантів, присвячених проблемам реформування правоохоронної системи, соціального захисту працівників правоохоронних органів, військовослужбовців, учасників АТО та осіб, звільнених з військової служби; проходження військової служби, забезпечення законності та відповідальності військовослужбовців; договірної роботи в Службі безпеки України; представництва інтересів СБ України та інших правоохоронних органів у судах; проблемним питанням правозастосовної діяльності, які виникають у практиці оперативних підрозділів та органів досудового розслідування; забезпечення інформаційної безпеки та боротьби з тероризмом й іншим питанням правового забезпечення оперативно-службової діяльності.

Для співробітників правоохоронних органів, науковців, викладачів, курсантів і студентів вищих юридичних навчальних закладів.

УДК 342.951(477):351.746.1

ББК 67.9(4УКР)301.162

Адреса Інституту: м. Харків, вул. Мироносицька, 71,

телефон/факс (057) 700-34-55

E-mail: lpuk.kharkov@gmail.com

© Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого, 2016

© Інститут підготовки юридичних кадрів для
Служби безпеки України, 2016

© Оформлення. Видавництво «Право», 2016

ISBN 978-966-937-026-6

Повзик Євген Вікторович

асистент кафедри кримінального процесу та оперативно-розшукової діяльності Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого, кандидат юридичних наук

ВИМОГИ ДО ЗМІСТУ УГОДИ ПРО ВИЗНАННЯ ВИНУВАТОСТІ

Одним із прогресивних положень КПК України є здійснення провадження на підставі угоди про визнання винуватості, яке характеризується розширенням змагальності, диспозитивності, доцільності, процесуальною економією, що, у свою чергу, наближує його до світових стандартів, забезпечує його ефективність, доступність правосуддя, правову захищеність учасників кримінальних процесуальних відносин, однією з гарантій якої є законодавчо закріплені вимоги до змісту угоди про визнання винуватості, порядок її укладення, розгляду та затвердження.

Провадження на підставі угоди про визнання винуватості в певній мірі досліджені науковою доктриною, однак, на практиці зустрічаються непоодинокі випадки неоднакового та неправильного застосування нормативних положень, що стосується питання укладення угоди. Це, у свою чергу, свідчить про актуальність дослідження питань, які стосуються змісту угоди про визнання винуватості, підстав та порядку її укладення.

Відповідно до ч. 4 ст. 469 КПК України угоду про визнання винуватості може бути укладено між підозрюваним, обвинуваченим та прокурором щодо кримінальних проступків та злочинів, внаслідок яких шкода завдана лише державним чи суспільним інтересам. Однак, щодо особливо тяжких злочинів угода може бути укладена лише за наявності наступних умов: ці злочини віднесені до підслідності Національного антикорупційного бюро України; підозрюваний, обвинувачений викриває іншу особу у вчиненні злочину, віднесеного до підслідності Національного антикорупційного бюро України; інформація щодо вчинення такою особою злочину буде підтверджена доказами. Зазначені умови є обов'язковими при укладенні угоди у провадженні стосовно особливо тяжких злочинів. Відповідно до п. 8 Постанови Пленуму Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ «Про практику здійснення

судами кримінального провадження на підставі угод» від 11.12.2015 року¹ у провадженні на підставі угоди про визнання винуватості стосовно особливо тяжкого злочину підозрюваний, обвинувачений повинен до укладення угоди про визнання винуватості (попередньо) викрити іншу особу у вчиненні злочину, віднесеного до підслідності Національного антикорупційного бюро України (незалежно від ступеня тяжкості вчиненого останнім злочину та в межах якого кримінального провадження здійснюється досудове розслідування).

На нашу думку, виконання умови щодо викриття іншої особи у вчиненні злочину до укладення угоди про визнання винуватості може негативно вплинути на інтереси підозрюваного, обвинуваченого, який бажає укласти таку угоду. Це пов'язано з тим, що, виконавши зазначену умову, у прокурора не виникає обов'язку укласти угоду та направити її до суду. Відповідно, може скластися ситуація, коли прокурор отримавши інформацію, яка викриває іншу особу у вчиненні корупційного злочину, може продовжити досудове розслідування в загальному порядку та після його завершення направити обвинувальний акт до суду без угоди про визнання винуватості або під час судового розгляду не виявити бажання укласти таку угоду. За такої ситуації можуть залишитися незахищеними приватні інтереси підозрюваного, обвинуваченого щодо пом'якшення покарання, що, у свою чергу, може негативно вплинути на динаміку застосування досліджуваного інституту та рівень довіри до правоохоронних органів. Зважаючи на це, законодавцю доцільно врахувати інтереси підозрюваного, обвинуваченого при правовому регулюванні порядку укладення цієї угоди.

Відповідно до ст. 472 КПК України в угоді про визнання винуватості зазначаються: її сторони; формулювання підозри чи обвинувачення та його правова кваліфікація з зазначенням статті (частини статті) закону України про кримінальну відповідальність; істотні для відповідного кримінального провадження обставини; беззастережне визнання підозрюваним чи обвинуваченим своєї винуватості у вчиненні кримінального правопорушення; обов'язки підозрюваного чи обвинуваченого щодо співпраці у викритті кримінального правопорушення, вчиненого іншою особою (якщо відповідні домовленості мали місце); умови часткового звільнення підозрюваного, обвинуваченого від цивільної відповідальності у вигляді від-

¹ Про практику здійснення судами кримінального провадження на підставі угод [Електронний ресурс] : Постанова Пленуму Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ від 11.12.2015: офіц. веб-сайт. – Режим доступу: http://sc.gov.ua/ua/uzagalnennja_sudovoji_praktiki.html. – Заголовок з екрана.

шкодування державі збитків внаслідок вчинення ним кримінального правопорушення; узгоджене покарання та згода підозрюваного, обвинуваченого на його призначення або на призначення покарання та звільнення від його відбування з випробуванням; наслідки укладення та затвердження угоди, передбачені ст. 473 КПК України; наслідки невиконання угоди; дата укладення угоди та підписи сторін.

Отже, ст. 469 КПК України передбачено можливість укладення угоди про визнання винуватості між прокурором та підозрюваним, обвинуваченим. Однак, це не всі учасники кримінального процесу, які є сторонами цієї угоди. У провадженні на підставі угоди про визнання винуватості з моменту ініціювання укладення такої угоди обов'язкову участь бере захисник підозрюваного, обвинуваченого (п. 9 ч. 2 ст. 52 КПК України), відомості щодо якого повинні бути зазначені в змісті угоди про визнання винуватості, яку він засвідчує своїм підписом. Угода про визнання винуватості також може укладатися, якщо підозрюваний, обвинувачений є неповнолітнім. У такому випадку угода укладається за участю його законного представника. При цьому, якщо неповнолітній досяг шістнадцятирічного віку, він має право укладати угоду самостійно, але за наявності згоди його законного представника. Якщо ж неповнолітній не досяг 16 років, угоду за його згодою укладає законний представник неповнолітнього. Про надання згоди на укладення угоди про визнання винуватості неповнолітнім, його законним представником обов'язково має бути зазначено в змісті угоди¹. Якщо ж підозрюваний, обвинувачений не володіє мовою, якою здійснюється кримінальне судочинство, то в такому кримінальному провадженні обов'язкову участь бере його перекладач. В такому разі, на нашу думку, доцільно скласти та направляти до суду два примірники угоди про визнання винуватості, один з яких на рідній мові підозрюваного, обвинуваченого, який підписується перекладачем (ч. 4 ст. 29 КПК України). Разом з тим, вважаємо, в змісті угоди повинно бути зазначено та засвідчено підписом про те, що перекладач попереджений про відповідальність за завідомо неправильний переклад або за відмову без поважних причин від виконання покладених на нього обов'язків. Саме таке вирішення цього питання, на нашу думку, забезпечуватиме дотримання прав та захист інтересів підозрюваного, обвинуваченого, сприятиме його обізнаності щодо покладених на нього угодою про визнання винуватості обов'язків.

¹ Про деякі питання здійснення кримінального провадження на підставі угод [Електронний ресурс]: Інформаційний лист Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ від 15.11.2012 р. // ВССУ : офіц. веб-сайт. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/v1679740-12>. – Заголовок з екрана.

В змісті угоди про визнання винуватості обов'язково повинно бути зазначено формулювання підозри чи обвинувачення та його правова кваліфікація із зазначенням статті (частини статті) закону України про кримінальну відповідальність. При цьому, слід відзначити, що кваліфікація дій підозрюваного, обвинуваченого не може бути предметом домовленостей сторін угоди про визнання винуватості, на відміну від американської моделі угоди про визнання вини, за якою обвинувачений визнає себе винним у вчиненні злочину в обмін на певні поступки держави – або стосовно можливості перекваліфікації злочину на менш тяжкий або суттєве зниження покарання (або разом обидві обставини).

Факультативним елементом змісту угоди за КПК України можуть бути обов'язки підозрюваного, обвинуваченого щодо співпраці у викритті кримінального правопорушення, вчиненого іншою особою. Такі обов'язки можуть передбачати виконання дій, спрямованих на розкриття і розслідування злочину, викриття та кримінальне переслідування інших співучасників вчинення правопорушення, розшук майна, отриманого в результаті вчинення правопорушення тощо.

Резнікова Олена Ігорівна

науковий співробітник Науково-дослідного інституту вивчення проблем злочинності імені акад. В. В. Сташиса НАПрН України, кандидат юридичних наук

КРИМІНАЛІСТИЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ЖЕРТВ (ПОТЕРПЛИХ) ЗБРОЙНОГО КОНФЛІКТУ В УКРАЇНІ: СТОКГОЛЬМСЬКИЙ СИНДРОМ

Загальна декларація прав людини встановлює, що визнання гідності, рівних і невід'ємних прав людини – основа свободи, справедливості та миру [1]. Людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека в Україні – найвища соціальна цінність. Утвердження та забезпечення її прав і свобод – головний обов'язок держави [2], виконанню якого нині перешкоджає збройний конфлікт. Так, боротьба за європейське майбутнє України відкрила нову сторінку в її історії, а людські жертви під час Революції Гідності стали *alea iacta est*. Відданість українського народу демократичним цінностям посилила геополітичну кризу і протисто-